

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

ROMAÜGYEKÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

Ikt. szám: VII/39/3/2021

EMLÉKEZTETŐ
2021. ÁPRILIS 14.

Helyszín: videokonferencia

Időpont: 2021. április 14. 9.00 óra

Langerné Victor Katalin, az BM társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkára köszöntötte a résztvevőket. Bevezetőjében elmondta, hogy fontosnak tartja a személyes és helyszíni találkozást, ezért ígéretet tett rá, hogy amint lehet, szerveznek személyes jelenlétű munkacsoportülést. A napirend elfogadásra került.

1. napirend: UPR ajánlások megtárgyalása

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy Magyarország készül a UPR-ra, ami az ENSZ tagállamok emberi jogi tevékenységének időszakos felülvizsgálata. A UPR mechanizmust az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa hozta létre 2006-ban. A UPR lehetőséget nyújt minden tagállam számára annak bemutatására, hogy milyen intézkedéseket tettek országuk emberi jogi helyzetének javítása és az emberi jogok gyakorlása előtt álló kihívások leküzdése érdekében. Magyarország következő felülvizsgálata 2021 novemberében várható. **Langerné Victor Katalin** elmondta, hogy az előző felülvizsgálat alkalmával is kérte a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport segítségét. Elmondta, hogy a felülvizsgálat során a magyarországi delegáció az ajánlásoknak megfelelő kérdéseket fog kapni. 2016-ban 221 ajánlást kapott Magyarország, melyek közül 96-ot teljes egészében, 105-öt részben fogadott el és 20 ajánlást nem fogadott el. Roma tematikában is számos ajánlás érkezett, melyek közül kiemelte azt az ajánlást, amely összhangban van a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia intézkedéseivel. „Tegyen hatékony lépéseket a romák diszkriminációjának megszüntetése érdekében az oktatásban, az egészségügyben, a foglalkoztatásban, a lakhatásban, a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben, különös tekintettel a roma gyermekek iskolai szegregációjának felszámolására” (5.85. számú ajánlás). Ez az ajánlás magába foglalja mindezt, amivel a Tematikus Munkacsoport is foglalkozott a tevékenysége során. Kérte a Tematikus Munkacsoport tagjait, sorolják fel, hogy az előző felülvizsgálat óta eltelt időben mik történtek, amik erre az ajánlásra válaszul elmondhatók. Történtek előremutató lépések, de vannak hiányosságok is. **Langerné Victor Katalin** elmondta, hogy a Tematikus Munkacsoport 2015. szeptemberi ülésén a Tematikus Munkacsoport elfogadta, hogy az alapvető emberi jogok tematikája mentén sorolják be azokat a tevékenységeket, amelyek Magyarországon a szegénység csökkentésével, a romákkal kapcsolatosan megtörténtek, illetve fogalmazzák meg, hogy mit szeretnének még elérni. A Stratégia hangsúlyosan szakmai alapon készült, de a beavatkozási területek megegyeznek, ugyanakkor az elkészítésénél ügyeltek rá, hogy se etnikai,

se emberi jogi hangsúlya ne legyen, inkább a szakmapolitikai megközelítés legyen hangsúlyos benne. Nem beszélnek cigány ellenességről, a társadalmi befogadást számos egyéb módon el lehet érni. Számos program van, ami közvetett módon csökkenni az előítéleteket. Ilyen például a Nő az esély program. **Langerné Victor Katalin** kiemelte a Czinka Panna Roma Kulturális egyesületet, akik sok hasznos információt és adatot szolgáltatnak ehhez a Tematikus Munkacsoport 2015-ös munkaanyagához, de az összefoglaló elkészítésének folyamata megakadt. Kérte a Tematikus Munkacsoport tagjait, hogy készítsenek egy jelentést, amely a Tematikus Munkacsoport összegző anyaga is lehetne, tükröt tartva a Stratégiának, a romaügynek, tartalmazná, hogy az Emberi Jogi Kerekasztal Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoportjának mi a tapasztalata ezen a területen. A jelentés elkészítésében oly módon vegyenek részt, hogy írják le fejezetenként a személyes benyomásaikat, tapasztalataikat, hogy ez a Tematikus Munkacsoport milyen konkrét esetekkel járult hozzá ahhoz, hogy bizonyos területeken előrelépés történjen. Hangsúlyozta, hogy a terepen történt munkacsoportüléseknek konkrét, kézzel fogható hasznai keletkeztek.

Jakus László a Czinka Panna Egyesület képviselőjében megkérdezte, hogy mennyi idő áll rendelkezésre a javaslatok, vélemények megküldésére.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a munkaanyagot aktualizálni kell, nagyjából egy hónap áll rendelkezésre az elkészítéséhez, a határidőt e-mailben meg fogják küldeni. Jógyakorlatként is bemutatható az ENSZ felé, hogy egy tematikus munkacsoport képes a gyakorlatban tervőlegesen változást generálni. Példaként említette a bagaméri, a hajdúnánási és a budapesti kollégiumi találkozót. Tájékoztatta a Tematikus Munkacsoport tagjait, hogy a 2020. szeptemberi ülésen – melyen bemutatkozott a Snétberger Zenei Tehetség Központ – említett, elhelyezésre szoruló tehetséges gyermeket az ülés után 24 órán belül a kollégium befogadta. A kollégium és a Snétberger Központ együttműködési megállapodást kötött.

2. napirend: Az Európai Tanács írásos ajánlása az Európai Roma Keretstratégiáról és a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia összhangja

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy nemzeti stratégia egyeztetésének több köre is lezajlott, de a sajtóban több kritikus cikk megjelent, amelyek konkrét hazugságokat tartalmaztak. 2021. március 12-én megjelent az Európai Tanács ajánlása a Roma Keretstratégiáról, amely tartalmazza, hogy az Európai Unió 2030-ig tartó roma stratégiája milyen elvárásokat fogalmaz meg. A Bizottság létrehozta a roma kontaktpontok hálózatát. Magyarországon a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárság roma kontaktpontként működik, így a tanácsi ajánlás előkészítésében két éve részt vesz. A tárgyalásokon az Állandó Képviselőn dolgozó kollégájuk képviseli a Helyettes Államtitkárság tárgyalási álláspontjait, melyeket az IM-mel és az EMMI-vel egyeztetve alakítanak ki. **Langerné Victor Katalin** ismertette az uniós célokat és a keretstratégia főbb elemeit. A nemzeti stratégiában ugyanezeket a célokat tüzték ki. A tanácsi ajánlásokkal tisztában voltak, ez is összhangban volt a véleményezésre kiküldött nemzeti stratégiával. A kérdések horizontális megközelítése nem változott, továbbá a UPR-hoz hasonlóan szakterületi megközelítést javasol az Európai Tanács. Kiemelte, hogy a nemzeti stratégiában nagyon hangsúlyos a kora gyermekkori intervenció. A partnerségi és intézményi kapacitások tekintetében az ajánlás tartalmazza a civil szervezetekkel való helyi és regionális együttműködést. **Langerné Victor Katalin** elmondta, hogy a Bizottság minden évben kiírja a Roma Platform című pályázatot, amelyet a Helyettes Államtitkárság negyedszerre nyert meg. Ez az egyik olyan nagy kezdeményezés, amelyben több száz civil szervezetet és intézményt szólítanak meg országjárás keretében. Jelezte, hogy a tanácsi ajánlás már magyarul is elérhető. Az ajánlás alapján kell szeptemberig elkészítenie minden tagállamnak a saját stratégiáját. A monitoring tekintetében elmondta, hogy hosszas egyeztetések zajlottak az Alapjogi Ügynökséggel

(FRA), melynek feladata az Európai Unió roma stratégiája nyomonkövetési rendszerének kidolgozása. Jelezte, hogy a nemzeti stratégiához kapcsolódó nyomonkövetési rendszer az Európai Unióban egyedülálló. Magyarországon elég nagy az adatbiztonság, mindenki a KSH adataival dolgozik, továbbá a 28 tagállam között Magyarországon van egyedül olyan rendszer, ahol a népszámlálás, illetve a háztartási adatfelvételek keretében önkéntes bevallás alapon roma adatokat is kérnek. Így bizonyos mutatók esetében pontosan megmondható, hogy egy adott tevékenység mennyire jut el valóban a roma emberekhez. A tanácsi ajánlásban végre megfogalmaztak konkrét elérendő célokat, bár egyelőre nem teljesen egyértelmű, hogy tagállami elvárás vagy összeurópai elvárás. A nemzeti stratégia intézkedési terve konkrét célokat tartalmaz, amelyet az ún. hőtérképpel folyamatosan nyomon követnek. Jelezték a Bizottságnak, hogy az sem egyértelmű, hogy az adatgyűjtés nem egységes a tagállamok között. Milyen módon fogják vizsgálni a célok teljesítését, ha az adott országban arra nincs adatgyűjtés? Még hosszú egyeztetési folyamatra van szükség ahhoz, hogy minden tagállamban egységesen mérjék a célok teljesítését. Magyarországon a kitűzött célokban van eredmény. A nemzeti stratégiában van egy új elem, a 2030-ra kitűzött számszerűsített cél, amely azt mutatja, hogy melyik társadalmi mutató javulását kell elérni. **Langerné Victor Katalin** az egyeztetést körülvevő anomáliák tekintetében elmondta, hogy a 2020. évet a Roma Platformban megvalósuló országjárás keretében azzal töltötték, hogy bemutatták a nemzeti stratégiát. A stratégia első írott verzióját 2020 őszén kapta meg a Roma Koordinációs Tanács és a Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság, ami kb. 60 ernyőszervezet elérését jelenti. Ezeket összeadva kb. 3-400 szervezettel egyeztettek. Ezek után 2020. december 7-én megjelent a romagov.hu honlapon, ahol kb. 5 héten keresztül bárki által elérhető és véleményezhető volt. Az a szervezet, amelyik a legnagyobb kritikát fogalmazta meg, célzottan is megkapta, mert tagja a Roma Koordinációs Tanácsnak, a nyílt egyeztetésen is kb. 30 véleményt küldött, amelyek nagy részét be is építették a stratégiába. Összesen kb. 100 írásbeli véleményt érkezett, amelyek nagy részét beépítették az anyagba. Jelenleg a nemzeti stratégia közigazgatási egyeztetése zajlik, várhatóan április végén kerül a Kormány elé. **Langerné Victor Katalin** jelezte, hogy a tanácsi ajánlás magyar nyelvű anyagát meg fogják küldeni a Munkacsoport tagjai részére, hogy össze tudják hasonlítani a nemzeti stratégiával.

Jakus László jelezte, hogy olvasta azt a sajtóban megjelent cikket, amely hazugságot állít. Nem szereti, ha cigányszervezeteket, cigányokat politikai támadásokra használnak. Az anyag ki lett küldve megyei önkormányzatoknak, megyei cigány önkormányzatoknak, civil szervezeteknek, számos szervezet meg lett szólítva. Véleménye szerint a kormányzatnak nem alapvető feladata minden egyes roma szervezetet vagy romákkal foglalkozó szervezetet megszólítani. Sajnos a közvéleményt meg lehet vezetni. Rámutatott a kommunikációs hiányosságra, reagálni kellett volna, vagy esetleg valahogy meg lehetett volna előzni. Egy jogos kritika volt a cikkben, hogy a javaslatokra nem érkezett visszajelzés. Megérti, hogy akár a pandémia miatt, akár az egyéb felzárkózási témájú feladatok miatt a Helyettes Államtitkárság le van terhelve, de látta azt is, hogy beépítésre kerültek bizonyos javaslatok. Tehát ugyan csak félig igaz, de érdemes azzal a kérdéssel foglalkozni, hogy visszajelzés nem érkezett.

Langerné Victor Katalin megköszönte a Czinka Panna Egyesületnek, hogy reagáltak erre a kritikára. Rossz tulajdonság az, hogy Magyarországon hamar tollat ragadunk, ha kritikát kell megfogalmazni, de többször meggondoljuk, ha pozitívumot vagy esetleg meg kell védeni valamit. Ez a romaügyben és a felzárkózásban hatványozottan igaz. Elmondta, hogy több száz partnerrel dolgoznak együtt, akik le vannak terhelve, végzik a munkájukat, nem érnek rá, hogy az ilyen kritikákkal foglalkozzanak. A leghitelesebb válasz az, amelyik nem a kritizálttól érkezik, hanem attól, aki érintett, de mégis kívülálló. Felhívta a tagok figyelmét az Egyesület Facebook bejegyzésére, amely egy nagyon korrekt, kimért választ adott. A visszajelzéssel kapcsolatban elmondta, hogy erre a célra a Roma Platformot tervezi használni, nem szeretne egy újabb véleményezési kört nyitni. A Roma Platform keretében

azokat a szervezeteket, akik konkrét véleményt küldtek, meg fogja szólítani, annak érdekében, hogy a véleményeket megtárgyalják. Számos jó vélemény érkezett, és kevés olyan, amit nem építettek be, de ezeket is meg fogják válaszolni.

Jakus László jelezte, hogy fogalmi zavarok vannak a rendszerben a vélemény, javaslat és hasonló kifejezések tekintetében. A döntés és a felelősség végső soron a kormányzaté. A Stratégia hangsúlyosabb része az Intézkedési terv. Elmondta, hogy véleménye szerint az előző stratégia is alkalmas lenne arra, hogy az európai uniós forrásokhoz hozzáférjenek. Jelenleg a Stratégia finomhangolása zajlik a társadalmi szereplők megkérdezésével. A Stratégia a kereteket jelöli ki, a munkát az Intézkedési terv határozza meg. Megkérdezte, hogy mikor történik az Intézkedési terv kidolgozása és társadalmasítása.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy már zajlik az Intézkedési terv előkészítése, a szakterületek megkezdték a Stratégiában megfogalmazott célokat intézkedésekké lebontani. Június, július hónapban véleményezésre készen lesz az első verzió. Hangsúlyozta, hogy a célt is jól kell meghatározni. Megjegyezte, hogy a világiárvány beleszólt a stratégia tervezésébe, példaként említette a *digitalizálás az oktatásban* kérdését, melyben egész más irányt vett a végső cél.

3. napirend: A Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság háttérintézmény munkájának bemutatása

Pájer László a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság (a továbbiakban: TEF) főigazgató-helyettese előadásában elmondta, hogy a kormányzat a társadalmi és esélyteremtési szakpolitikai és operatív munkáját a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárság és a TEF szervezeti átalakításával 2019 őszén teljesen új alapokra helyezte. A Helyettes Államtitkárság és a TEF az önkormányzatokkal együttműködésben hatékonyan tudja a vidék- és területfejlesztési célú feladataikat megoldani, melyek fókuszában a célcsoportok a sérülékeny társadalmi csoportok és egyének esélyteremtése és társadalmi mobilizációjának elősegítése áll. A társadalmi felzárkózás elősegítésének ügyét a szegénységben élő emberek számának csökkentését és az esélyegyenlőség megvalósítását az európai uniós és hazai finanszírozású projektek megvalósításával főként az álláskeresőket, alacsony iskolai végzettségűeket, valamint a hátrányos helyzetű gyermekeket támogatják. A programok kidolgozásában és megvalósításában a TEF meghatározó szerepet tölt be, e témában az egyik legnagyobb felelősséggel bíró intézmény az országban. Projektjeivel és szolgáltatásaival évente 100.000 főt érnek el. A pozitív irányú társadalmi mobilitást projektjeivel közvetlenül, szakmai és módszertani támogatásával közvetett módon segíti. 2020-ban a több, mint 12.000 pályázat támogató határozata összességében megközelítette a 7.5 Mrd forintot. A TEF munkája hatékony elvégzése érdekében folyamatosan együttműködik az önkormányzatokkal, nemzeti önkormányzatokkal, munkáltatókkal, kormányhivatalokkal, kamarákkal, szociális intézményfenntartókkal, egyházakkal és a civil szervezetekkel. A TEF 5 területi igazgatósága, 8 telephelyi irodája és 17 régiós fejlesztési központja által az ország egész területén képes a társadalmi felzárkózással kapcsolatos feladatokat ellátni és azokat támogatni. A TEF pontok egységes, de területi különbözőségeket is figyelembe vevő módszertana, hálózati működése a TEF szervezeti és működési szabályzata alapján került kialakításra. A felzárkózás egyik legfőbb esélyteremtő aktivitása a tudásbővítés, valamint a munkavállaláshoz szükséges kompetenciák fejlesztése. A TEF fennállása óta 11 ezer fő tanult a képzési programokban. A koronavírus-világiárvány alatt a futó képzéseken a résztvevők – technikai lehetőségeiket is figyelembe vevő – a TEF távoktatási módszereinek valamelyikében tanulnak. **Pájer László** előadásában bemutatta a TEF kiemelt projektjeit, azok eredményeit, valamint ismertette a támogatás- és pályázatkezelés adatait. Elmondta, hogy 2020 őszén a TEF átvette a pécsi Gandhi Gimnázium Közhasznú Nonprofit Kft. állami tulajdonosi joggyakorlását. A Gandhi Gimnázium és Kollégium

Európa első roma nemzetiségi középiskolája, érettségit adó intézménye. A TEF folyamatosan bővíteni szeretné az esélyteremtés eszköztárát, ezért ún. Termelő Műhelyek kialakításával egy innovációs folyamatot indított el, mellyel részt vesz a településeken a munkahelyteremtésben. A program célja, hogy a helyi üzemek 1 év múlva képesek legyenek – piaci igényeket kielégítve – önfenntartóvá válni. Kiemelte a Miskolci Házgyár foglalkoztatási projektet, amelynek keretében a felzárkózó településeken könnyűszerkezetes acélelemekből felépülő családi házakat építenek. **Pájer László** előadásában beszélt arról is, hogy a TEF miként tudott hozzájárulni a koronavírus-világjárványból fakadó nehézségek kezeléséhez. Kiemelte a „Maradj otthon! Műveld a kertet!” programot, melynek keretében a TEF 39 településen, 483 hátrányos helyzetű családnak biztosított kerti munkaeszközt és vetőmagot. Továbbá egészségügyi védőmaszkokat biztosítottak 468 településen elsősorban a felzárkózást segítő szervezeteknek.

4. napirend: Egyebek

Jakus László kérte, hogy vizsgálják meg a Roma Koordinációs Tanács Lakhatási Szakpolitikai Testületének működését, mert vannak problémák. Továbbá tájékoztatást kért a Ciffrá Központ kérdéséről.

Langerné Victor Katalin a Ciffrá Központtal kapcsolatban elmondta, hogy jelenleg nincs új fejlemény. Amikor az építkezés, illetve a bontás elkezdődött, akkor jött a világjárvány első hulláma, ami elvitte az infrastrukturális fejlesztések forrását. Azóta a Ciffrá Központ fejlesztésének forrásával kapcsolatos újabb döntés nem született. Várhatóan lesz még egy év szünet. Példaként említette a Szociális Föld programot, amelynek keretében veteményezést kezdeményeznek családok a kiskertben. Erre az utóbbi években 160-170 M forintot fordítottak, amelyhez jelenleg a rendelkezésre álló forrásból 60-70 M Ft-ot tettek hozzá és még így sem lesz elég. A rendelkezésre álló forrásokat másra kell költeni, mint ami eredetileg tervezve volt. A forrásokból 340 M forintot adtak a Tanodáknak informatikai fejlesztésre, közel ugyanennyit kaptak a Biztos Kezdet Gyerekházak egészségügyi felszerelések, tisztítószer, élelmiszer vásárlására. A rendelkezésre álló forrásokat másra kell költeni, mint ami eredetileg tervezve volt.

Duka László Cigányokért Szociális és Kulturális Egyesület képviselőjében tájékoztatást kért a roma önkormányzatok feladatalapú támogatásával kapcsolatban.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a feladatalapú és a működési támogatás az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőnél maradt, nem vette át a TEF. Ennek ellenére nyitott arra, hogy a Tematikus Munkacsoport keretében napirendre vegyék a témát. Ígéretet tett rá, hogy a tájékoztatást a Munkacsoport titkárságán keresztül eljuttatja. **Langerné Victor Katalin** kérte a tagokat, hogy az összefoglaló anyagot készítse el a Munkacsoport, majd további hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: dr. Kanta Tamás csoportvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Jóváhagyta: Langerné Victor Katalin társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár, BM